

Polttoaineen jakelun päästökauppa (ETS2) tulee - miten se voidaan toteuttaa ja mitä merkitsee

18.1.2024

Eleonoora Eilittä

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tausta

- Päästökauppadirektiivi uudistettiin osana 55-pakettia, jonka tavoitteena varmistaa sektorilainsäädännön olevan linjassa EU:n ilmastolaissa vuodelle 2030 asetetun, vähintään 55 prosentin päästövähennystavoitteen ja vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa.
- Päästökauppadirektiiviin sisältyy myös uusi fossiilisen polttoaineen jakelua koskeva päästökauppa (ETS2)
- Tavoitteena on edesauttaa taakanjakosektorin päästövähennysten saavuttamista
- Uusi päästökauppa perustetaan yleisestä päästökaupasta erillisenä järjestelmänä, mutta noudattaa pitkälle samoja menettelyjä ja puitteita kuin yleisessä päästökaupassa
- Jakelijoiden päästökauppa tulee toimeenpanna 31.6.2024 mennessä

Jakelijoiden päästökaupan soveltamisala

Soveltamisalaan kuuluu fossiilisten polttoaineiden* luovuttaminen kulutukseen seuraavilla aloilla:

- tieliikenne
- rakennusten erillislämmitys
- rakentaminen
- yleisen päästökaupan ulkopuolinen energiantuotanto ja teollisuus

Päästökaupan veloitteet kohdistuvat polttoaineen jakelijaan, eivät polttoaineen kuluttajaan

Direktiivin mukaisen soveltamisalan ulkopuolella:

1. Yleisen päästökauppaan kuuluvat toimialat
2. Polttoaineet, joiden päästökerroin on nolla (uusiutuvat polttoaineet)
3. Maatalous, metsätalous, kalastus, vesiliikenne, raideliikenne ja lentoliikenne

*Polttoaineen määritelmä Energiaverodirektiivin mukaisesti.

ETS2 – järjestelmään kuuluvat päästöt

- Arvioiden mukaan direktiivin soveltamisala kattaisi Suomessa noin 14,7 Mt CO₂ –ekv., eli 53,2% taakanjakosektorin kokonaispäästöistä.
- Kansallisesti ETS2 soveltamisalaan kuuluvien sektoreiden päästöistä
 - tieliikenteen osuus on noin 64,5 % (9,5 Mt),
 - rakennusten lämmityksen 16,8 % (2,5 Mt),
 - kotitalouden ja palvelusektorin työkoneiden 3,2 % (0,46 Mt),
 - ETS2 soveltamisalaan sisältyvän teollisuuden polttoainekäytön ja työkoneiden 13,9 % (2,0 Mt)
 - ETS2 soveltamisalaan sisältyvän sähkön erillistuotannon sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon 1,7 % (0,25 Mt).
- Jäsenmaalla on mahdollisuus kansallisesti laajentaa soveltamisalaa. Laajennuksesta saatavat tulot kuuluvat jäsenmaalle.

Päästökaton laskeminen

- Komissio julkaisee 1.1.2025 mennessä koko unionin päästöoikeuksien määrän vuodeksi 2027.
- Päästöoikeuksia vapautetaan etupainotteisesti (130%)
- Päästökatto lasketaan v. 2024 toteutunut päästöjen taso on laskennallisesti vuoden 2024 päästökatto, jonka jälkeen päästökattoa lasketaan vuosittain 5,1 %:n lineaarisella vähennyskertoimella vuoteen 2027 asti.
- Vuodesta 2028 alkaen päästökatto määritetään uudestaan soveltamisalaan kuuluvien päästöjen vuosien 2024-2026 keskiarvona hyödyntäen jakelijoiden ko. vuosina raportoimia päästötietoja.
- Päästökattoa alennetaan laskennallisesti vuodesta 2025 lähtien lineaarisella vähennyskertoimella 5,38 %.

Päästöoikeuksien huutokauppa ja hinta

- Huutokaupat käynnistyvät vuonna 2027 tai mahdollisen hintatasoon perustuvan lykkäyksen myötä 2028
- Päästöoikeudet huutokaupataan markkinoille täysimääräisesti (ei ilmaisjakoa), ensimmäisenä vuonna 130% vuotuisesta päästökiintiöstä
- Lähtökohtaisesti päästöoikeuden hinta määräytyy markkinaehtoisesti huutokaupassa
- Alkuvaiheessa käytössä hinnannousua hillitseviä mekanismeja:
 - Päästöoikeuden hinnan ylittäessä 45€
 - Jos hinta nousee liian nopeasti
- Direktiivissä mahdollisuus lykätä hinnoittelua vuoden 2030 loppuun saakka, jos jäsenmaassa on käytössä päästöoikeuden hintaa vastaava kansallinen hiilidioksidivero.

Kansallinen liikkumavara

Uusi päästökauppa sisältää merkittävää kansallista liikkumavaraa:

- Käytännön toteutus
- Soveltamisala
- Hinnoittelun käynnistyminen
- Mahdolliset hyvitykset

Päästökauppadirektiivin alemman asteisessa sääntelyssä sen sijaan on pyritty pitkälti harmonisointeihin sääntöihin päästöjen tarkkailun, raportoinnin ja todentamisen, huutokauppojen ja rekisterinpidon osalta.

Toteutusmallit

1. Polttoaineen loppukäyttäjän tunnistaminen ennakoon
 - Eriytetty jakelu fyysisesti tai dokumentaation perusteella
 2. Soveltamisalan laajentaminen kaikkiin nestemäisiin ja kaasumaisiin polttoaineisiin
 3. Soveltamisalan laajentamiseen ja mahdolliseen jälkikäteiseen hintavaikutuksen hyvittämiseen perustuvat mallit
 1. Hyvitykset uutena järjestelmänä osana jakelijoiden päästökauppaa
 2. Hyvitykset jakelijoiden päästökauppaan kuulumattomille loppukäyttäjille päästöoikeuden hintaan perustuen
 3. Hyvitykset valikoiduille toimijoille päästöoikeuden hintaan perustuen
 4. Hyvityksen toteutus verotuksen yhteydessä/verotuksessa
 5. Laaja soveltamisala, laajat puhdasta siirtymää edistävät tukiohjelmat
- Mahd. kompensatioista voidaan päättää myöhemmin
 - Määräaikainen CO₂-veroon perustuva hinnoittelun lykkäys

Vaikutusarvioita

- Jakelijoiden päästökauppa vaikuttaa polttoaineen kuluttajahintoihin
- Hinnan korotus arviolta n. 10-15 snt/litra vuonna 2030, jos päästöoikeuden hinta n. 50 euroa
- Päästökaupan hinta kasvattaisi henkilöauton vuotuisia käyttökustannuksia keskimäärin 113 euroa, pakettiauton 133 euroa, linja-auton 1 855 euroa, kuorma-auton ilman perävaunua 314 euroa ja perävaunullisen kuorma-auton 3 643 euroa. Hinnat sis. Alv:n.
- Suomi saa huutokauppatuloja päästöoikeuksien huutokauppaamisesta arviolta n. 0,5 mrd. euroa vuodessa. Tulot riippuvat päästöoikeuksien hinnan kehityksestä ja siksi arvio on suuntaa antava.
- Vaikutus liikennesektorin päästöihin olisi arviolta noin 0,15-0,3 Mt vuodessa. Vaikutukset päästöihin riippuvat polttoaineen kokonaishinnasta, ja arvioon liittyy merkittäviä epävarmuuksia.

Kiitos